

Museum Het Zwanenbroedershuis

Beleidsplan
2025-2029

Inhoud

Ten Geleide: Een uniek ensemble	4
1 Bedrijfsvoering	7
1.1 Ethische Code voor Musea	7
1.2 Beleidsplan	8
1.3 Financiële verantwoording	9
1.4 Bestuur	9
1.4.1 Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en Code Culturele Diversiteit	9
1.4.2 Bestuurlijke structuur	10
1.4.3 Museumcommissie	10
1.4.4 Terugblik op de bedrijfsvoering in de afgelopen beleidsperiode	11
1.4.5 Beleidspunten voor de bedrijfsvoering	11
1.5 Veiligheidszorg	12
1.6 Personeels- & vrijwilligersbeleid	13
1.6.1 Commissieleden	13
1.6.2 Vrijwilligers	13
2 Collectie	15
2.1 Ensemble & Collectie	15
2.1.1 Ensemble	15
2.1.2 Huis en inventaris	15
2.1.3 Archief	15
2.1.4 Collectie	16
2.2 Schenkingen	17
2.2.1 Acceptatiebeleid	17
2.2.2 Recente schenkingen	17
2.3 Aanwinsten	18
2.3.1 Acquisitiebeleid	18
2.3.2 Recente aanwinsten	19
2.4 Afstotingen	21
2.5 Bruiklenen	21

Museum Het Zwanenbroedershuis

2.5.1	Bruikleenbeleid	21
2.5.2	Verleende bruiklenen	22
2.6	Collectieregistratie & Informatieplan	23
2.6.1	Documentatie & Registratie	23
2.7	Continuïteit in behoud	23
2.7.1	Algemeen	23
2.7.2	Behuizing	24
2.7.3	Collectiebehoud	24
2.7.4	Verzekeringen	24
2.8	Onderzoek	25
2.9	Beleid	25
3	Publiek	27
3.1	Openstelling, Inclusie & Toegankelijkheid	27
3.2	Presentatie- & Educatiebeleid	28
3.2.1	Communicatie	28
3.2.2	Samenwerkingen & Alternatieve presentaties	28
3.2.3	Vergroting museale ruimte & Herorientatie presentatie	29
	Bijlagen	33

Ten Geleide: Een uniek ensemble

Museum Het Zwanenbroedershuis is in Nederland uniek. Het is onderdeel van een levend ensemble: een al meer dan 700 jaar bestaande broederschap met haar grondbeginselen en tradities en een cultureel en historisch belangwekkende collectie die nauw verbonden is met deze broederschap en haar monumentale onderkomen. Tezamen vormt de combinatie van immaterieel- en materieel erfgoed een uniek ensemble, temeer daar dit een van de weinige voorbeelden is waar deze al meer dan 500 jaar op dezelfde locatie zijn verenigd.

Immaterieel erfgoed: De Broederschap

De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap wordt in 1318 opgericht in Den Bosch, waar de leden samenkomen in een eigen kapel in de Sint Janskerk voor de Mariadevotie, de Illustre Lieve Vrouwe. Ook besteden de broeders tijd en aandacht aan de onderlinge solidariteit en hulpvaardigheid, onder andere door het met regelmaat samen nuttigen van de broederlijke maaltijd, terwijl gelijktijdig ook brooduitdelingen aan de behoeftigen worden gedaan. Zo raakt de Broederschap ook betrokken bij de armenzorg in de stad.

In de eerste eeuwen van haar bestaan groeit de Broederschap aanzienlijk in aantal; mede door toelating van niet-geestelijke buitenleden, alsmede prominenten als prins Willem van Oranje. Hierdoor nemen ook de financiële mogelijkheden toe om de verering van Maria nog meer luister bij te zetten. Zo geeft de Broederschap opdrachten tot het componeren van muziekwerken, die worden vastgelegd in rijk versierde koorboeken. Ook wordt een nieuwe Broederschapskapel aan de Sint Janskerk toegevoegd; de huidige Sacramentskapel. Het altaar voor deze kapel wordt onder leiding van de schilder Jheronimus Bosch, lid van de Broederschap, vervaardigd door de beroemde beeldhouwer Adriaen van Wesel. Deze investeringen dragen niet alleen bij aan de meerdere glorie van de Mariadevotie en het prestige van de Broederschap zelf, maar ook aan de ontwikkeling van Den Bosch als belangrijk centrum van muziek en cultuur in de late Middeleeuwen.

Met de komst van de Reformatie ziet de Broederschap zich geconfronteerd met de noodzaak tot ingrijpende hervormingen. Naast het inboeten aan betekenis van de Mariadevotie en een drastische terugloop in het ledenaantal, is er ook de inname van Den Bosch door Prins Frederik Hendrik in 1629. Op zijn nadrukkelijke verzoek dienen vanaf 1642 ook protestantse leden tot de Broederschap te worden toegelaten. Sindsdien bestaat de Broederschap uit 18 katholieke en 18 protestantse broeders, aangevuld met kandidaat-broeders uit beide geloofsstromingen. De verering van de Illustre Lieve Vrouwe wordt vervangen door een nieuwe kernactiviteit: bevordering van de eenheid onder Christenen. Dit maakt de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap tot één van de oudste oecumenische gezelschappen ter wereld. De overige waarden die de Broederschap van oudsher uitdraagt -versterking van de onderlinge band en verzorging van de armen- blijven wel navolging vinden. Samen met het bevorderen van de Christeneenheid en het beheren en uitdragen van het eigen culturele

Museum Het Zwanenbroedershuis

erfgoed vormen zij tot op de huidige dag de vier pijlers waar de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap op steunt:

- Broederschap
- Spiritualiteit & Oecumene
- Caritas 's-Hertogenbosch
- Cultureel Erfgoed

Materieel erfgoed: [Collectie, Archief & Huis](#)

In de loop van zeven eeuwen heeft de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap een belangwekkende collectie verzameld, die deels is opgenomen op de lijst van beschermde cultuurobjecten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze topstukken bestaan uit twee beeldkasten uit 1477 gesneden door Adriaen van Wesel, die deel hebben uitgemaakt van het Maria-retabel in de Broederschapskapel in de Sint Janskerk en een collectie tinnen wijnkannen van broeders uit de 16e en 17e eeuw, waaronder die van Willem van Oranje. Tot de topstukken behoort ook een wereldvermaarde verzameling 16^e-eeuwse koor- en muziekboeken, onder meer van de hand van Petrus Alamire, vervaardigd in opdracht van de Broederschap.

Sinds 1483 bezit de Broederschap een eigen huis aan de Hinthamerstraat, schuin tegenover de Sint Janskerk, dat met de tijd het Zwanenbroedershuis is gaan heten. Deze naam verwijst naar de titel Zwanenbroeder, die tegenwoordig alleen nog verleend wordt aan koninklijke leden van de Broederschap, maar terug gaat op een ouder gebruik. Omdat in de late Middeleeuwen het recht om zwanen te houden voorbehouden is aan de adel, treft de titel Zwanenbroeder aanvankelijk de niet-geestelijke leden die door hun afkomst en welstand aanzien verschaffen aan de Broederschap en hiervan blijk geven door tijdens de broederlijke maaltijd zwaan te laten serveren.

Het oorspronkelijke Zwanenbroederhuis stort in 1839 deels in. Dankzij giften van leden, waaronder een aanzienlijke financiële bijdrage van Koning Willem II, wordt op dezelfde plek in de jaren 1846-47 het nu in gebruik zijnde Broederschapshuis gebouwd, ontworpen door architect J.H. Laffertée. Het exterieur -geïnspireerd op de architectuur van het oorspronkelijke huis- bevat tal van verwijzingen naar de Broederschap. Zo zijn in de voorgevel citaten verwerkt die verwijzen naar haar middeleeuwse verleden. De inrichting van de Grote Zaal is naar ontwerp van restauratiearchitect L.C. Hezenmans. In de beglazing en de plafonds zijn de familiewapens aangebracht van de leden die de bouw van het huis mede mogelijk hebben gemaakt. Interieur en exterieur zijn een zeer vroeg en zeldzaam voorbeeld van vroege neogotiek in Nederland. Dit Rijksmonumentale pand fungeert eveneens als museum.

Sinds 2005 is Museum Het Zwanenbroedershuis, als suborgaan van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, geregistreerd in het Nederlands Museumregister en sluit als zodanig -voor zo goed als mogelijk binnen de structuur van de Broederschap- aan op de Museumnorm 2020.

Museum Het Zwanenbroedershuis

Dit beleidsplan is opgesteld op basis van de museale doelstellingen en dient als leidraad voor de werkzaamheden die Museum Het Zwanenbroedershuis beoogt te verrichten in de periode 2025-2029 ten behoeve van bedrijfsvoering, collectie en publiek. Het bevat ook een beschrijving van de stand van zaken en een terugblik op de beleidsperiode 2021-2024.

1 Bedrijfsvoering

1.1 Ethische Code voor Musea

¹Het museum onderschrijft de Ethische Code en zorgt voor bekendheid hiermee bij personeel met sleutelpositie in de organisatie.

De statuten, of ander beginseldocument, van het museum benoemen de museale doelen en het uitgangspunt dat eventuele winst ten goede komt aan de museale doelen.

Museum Het Zwanenbroedershuis heeft kennis genomen van en onderschrijft de nieuwe ICOM-museumdefinitie uit 2022 (Nederlandse vertaling 2023):

“Een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed. Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. Musea bieden een verscheidenheid aan ervaringen met het oog op educatie, genoeg, reflectie en kennisuitwisseling.”

Deze definitie benadrukt, meer dan voorheen, de maatschappelijke positie die musea innemen.

Museum Het Zwanenbroedershuis deelt de vier beleidspijlers van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap: Broederschap, Spiritualiteit & Oecumene, Caritas 's-Hertogenbosch en Cultureel Erfgoed. Deze zijn door de Broederschap geformuleerd in haar beleidsnotitie ‘In vervolg op 700 jaar broederschap’ uit 2020, waarin hieraan op eigentijdse wijze invulling wordt gegeven. In de Beleidsnotitie van de Broederschap wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht op de huidige maatschappij middels activiteiten rondom zingeving, charitatieve doelen en cultureel erfgoed. Daarnaast wordt in deze notitie expliciet de wens uitgesproken om het Zwanenbroedershuis en de zich daarin bevindende collectie van voorwerpen te doen functioneren als museum dat voor bezichtiging door het publiek en voor wetenschappelijk onderzoek en educatie openstaat en het bevorderen van cultuuruitingen, verband houdende met haar historie, haar christelijke religie en culturele traditie en de functie van museum.

De overeenkomsten tussen de beleidsvisie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap en de verwachtingen die aan een geregistreerd museum wat betreft maatschappelijke visie worden

¹ De teksten in kader betreffen normeringen uit de Museumnorm 2020 van de Museumvereniging en het LCM.

Museum Het Zwanenbroedershuis

opgelegd, bieden Museum Het Zwanenbroedershuis een vruchtbare bodem om haar beleid blijvend vorm te geven.

De bovengenoemde beleidspijlers zien toe op en leiden tot verantwoord handelen, zoals het waarborgen van vertrouwelijkheid, ethische zorg voor en presentatie van de collectie en het bieden van een gastvrije en betrouwbare (museum)ervaring aan bezoekers.

Bovenstaande is in overeenstemming met de Ethische Code voor Musea, die de museumcommissie en beheerder tot zich hebben genomen en onderschrijven.

Museum Het Zwanenbroedershuis is als sub-orgaan van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap onderhavig aan haar Constitutie. Daarin is in artikel 2 sub d als een van haar doelstellingen vastgelegd:

“het in stand houden van het materiële en immateriële cultureel erfgoed van de Broederschap en het bevorderen van cultuuruitingen, verband houdende met de christelijke religie en traditie.”

Hoe deze doelstelling navolging dient te krijgen is vastgelegd en nader uitgewerkt in de statuten van de Broederschap onder artikel 3 sub d, e, f, g, artikel 17 lid 3 en 4, artikel 31, artikel 38 en artikel 47 lid 2. De Broederschap stelt zich hierin ten doel:

- Het in stand houden van het materiële en immateriële cultureel erfgoed van de Broederschap;
- Het in stand houden van het Zwanenbroedershuis als cultuurmonument, zomede van de cultuurhistorische waardevolle voorwerpen en het archief van de Broederschap;
- Het doen functioneren van het Zwanenbroedershuis en de zich daarin bevindende collectie van voorwerpen en archivalia als museum, dat voor bezichtiging door het publiek en voor wetenschappelijk onderzoek openstaat;
- Het bevorderen van cultuuruitingen, verband houdende met haar historie, haar christelijke religie en culturele traditie en de functie van museum.

1.2 Beleidsplan

Het museum beschikt over een actueel meerjarig beleidsplan, inclusief begroting en een toelichting op de beheersing van continuïteitsrisico's voor het museum.

Dit beleidsplan is opgesteld op basis van de museale en maatschappelijke doelstellingen van Museum Het Zwanenbroedershuis en dient als leidraad voor de te varen koers in de komende beleidsperiode 2025-2029 ten behoeve van bedrijfsvoering, collectie en publiek. Het behandelt ook de huidige stand van zaken ten opzichte van de beleidsplanperiode 2021-2024.

1.3 Financiële verantwoording

Het museum maakt een jaarrekening met akkoordverklaring conform de statuten.

De financiële huishouding van Museum Het Zwanenbroedershuis maakt tot op heden onlosmakelijk onderdeel uit van die van de Broederschap. Binnen deze structuur wordt zoveel mogelijk getracht transparantie te behouden ter verantwoording van de museumregistratie. Dit geldt ook voor het commerciële en museale gebruik van het museum.

Van de jaarbijdragen van leden van de Broederschap wordt een substantieel deel aangewend ten behoeve van de verwezenlijking van haar ideële en culturele doeleinden, waaronder het beheer en de instandhouding van Museum Het Zwanenbroedershuis. Jaarlijks wordt €3.750 gereserveerd voor beheer en onderhoud van de collectie en eventuele aankopen door het museum, waarbij hetgeen in een jaar niet wordt uitgegeven in volgende jaren kan worden aangewend. De reservering wordt besteed aan het jaarlijks onderhoud van de klimaatunit van de vitrine, alsmede aan beheer en behoud van de collectie, waaronder restauraties. De jaarlijks terugkerende kosten van de exploitatie en het reguliere onderhoud van het monumentale gebouw komen voor rekening van een andere, daarvoor bestemde reservering van de Broederschap.

Museum Het Zwanenbroedershuis is niet op winst gericht. De inkomsten van entrees en rondleidingen gaan naar de algemene middelen van de Broederschap en komen zo ten goede van haar maatschappelijke en culturele doelstellingen.

De Stichting Museum Het Zwanenbroedershuis is een separaat van de Museumcommissie opererend orgaan, met als enige doelstelling het ten behoeve van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap werven van gelden, hoofdzakelijk ter ondersteuning van haar culturele doeleinden.

1.4 Bestuur

1.4.1 Governance Code Cultuur, Fair Practice Code en Code Culturele Diversiteit

Het College van Proosten van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, alle suborganen van de Broederschap die van doen hebben met Museum Het Zwanenbroedershuis, waaronder de Museumcommissie, Stichting Museum Het Zwanenbroedershuis en de beheerder hebben kennis genomen van de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en Code Culturele Diversiteit. Voor zover niet logischerwijze voortvloeiende uit en in overeenstemming met de grondbeginselen van de Broederschap, worden alle medewerkers er actief op geattendeerd

Museum Het Zwanenbroedershuis

naar deze codes te handelen, zo goed als mogelijk binnen de structuur van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap.

1.4.2 Bestuurlijke structuur

De Illustre Lieve Vrouw Broederschap is een vereniging. De eindverantwoordelijkheid voor Museum Het Zwanenbroedershuis ligt bestuurlijk bij de Algemene Vergadering van de Broederschap. Deze Algemene Vergadering wordt gevormd door de leden: de 36 broeders en de kandidaat-broeders. De acht oudste broeders bekleden de functie van Proost en vormen samen het College van Proosten, dat opereert als bestuur van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Onder voorzitterschap van de Regerend Proost, houdt zij toezicht op de gang van zaken binnen de Broederschap.

Statutair vastgelegde functies binnen de broederschap zijn die van griffier, rentmeester, archivaris, procurator en conservator. De procurator en de conservator zijn binnen de Broederschap eerstverantwoordelijk en intensief betrokken bij het functioneren van Museum Het Zwanenbroedershuis. De procurator is verantwoordelijk voor de instandhouding en het beheer van het gebouw en de inventaris, alsook voor het begeleiden van mogelijk onderzoek naar het gebouw ten behoeve van restauratie of wetenschap. De conservator is verantwoordelijk voor het behoud en beheer en de registratie van de collectie, als ook de beschikbaarstelling ervan ten behoeve van onderzoek. Daarnaast adviseert hij het College van Proosten over noodzakelijke restauraties, mogelijke aankopen en bruiklenen. Beide functionarissen werken nauw samen en brengen jaarlijks verslag uit van hun bevindingen betreffende het gebouw en de collectie. Zij hebben beiden ook zitting in de Museumcommissie.

De Museumcommissie adviseert en geeft vorm aan het museumbeleid (onder andere via het voorbereiden van onderhavig beleidsplan) en bepaalt in a priori welke voorwerpen tot de collectie behoren. De Algemene Vergadering stelt het beleidsplan en de lijst van de tot de collectie behorende voorwerpen vast.

Voor het Zwanenbroedershuis is een beheerder aangesteld, die mede belast is met het dagelijkse toezicht op de collectie. De beheerder staat de conservator bij met het beheer en onderhoud van de collectie en alle daarmee samenhangende maatregelen. De beheerder valt onder verantwoordelijkheid van de procurator.

Alle functionarissen binnen de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, de Museumcommissie en de Stichting Museum Het Zwanenbroedershuis zijn onbezoldigd. Ook de beheerder van het museum is vrijwilliger.

1.4.3 Museumcommissie

De Museumcommissie bestaat uit:

- Mr. H.F. (Frank) Heerkens Thijssen, voorzitter (lid vanaf 2011)
- Ing. P.J. (Pieter) Fentener van Vlissingen, procurator (q.q. lid vanaf 2016)

Museum Het Zwanenbroedershuis

- J.C. (Johan) Bosch ridder van Rosenthal, conservator (q.q. lid vanaf 2002)
- J.R. (Reinier) van der Bilt, archivaris (lid vanaf 2012)
- Jhr. Mr. A. (Andreas) Reigersman (lid vanaf 2019)
- L.L.G. (Lambert) Baron van Tuyll van Serooskerken, BA (lid vanaf 2024)
- Drs. W.W. (Wite) van Haersma Buma (lid vanaf 2024)

A.F.M. (Tom) Witlox is beheerder van Museum Het Zwanenbroedershuis.

Er wordt gestreefd naar lange zittingstermijnen, om zo de kennis binnen de commissie te kunnen continueren. Onder nieuwe leden van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap wordt actief gezocht naar personen met relevante kennis, die dan direct worden uitgenodigd in de commissie toe te treden.

1.4.4 Terugblik op de bedrijfsvoering in de afgelopen beleidsperiode

In de periode 2021-2024 is de bedrijfsvoering van Museum Het Zwanenbroedershuis vrijwel geheel uitgevoerd zoals beschreven in het beleidsplan 2021-2024, dankzij de inspanningen van de procurator, conservator en beheerder, ondersteund door de Museumcommissie. Illustre Lieve Vrouwe Broederschap heeft de hiervoor noodzakelijke middelen, voor zover in het vermogen, beschikbaar gesteld. Procurator en conservator hebben jaarlijks schriftelijk verslag gedaan van hun bevindingen betreffende gebouw, respectievelijk collectie. Het calamiteitenplan is gecontroleerd en de verzekeringen eveneens. Het voornemen om conservator en beheerder cursussen te laten volgen ter ondersteuning van hun taakuitoefening is niet uitgevoerd, bij gebrek aan prioriteit, mede ten gevolge van de coronacrisis.

1.4.5 Beleidspunten voor de bedrijfsvoering

In de komende beleidsperiode 2025-2029 is het streven de bedrijfsvoering van Museum Het Zwanenbroedershuis uit te voeren zoals beschreven in dit beleidsplan. De contacten met de huidige samenwerkingspartners, zoals beschreven in de desbetreffende paragrafen, zullen blijvend worden onderhouden en de Museumcommissie neemt hierin het voortouw, in nauwe samenspraak met het College van Proosten. De procurator en conservator schrijven een jaarverslag betreffende het gebouw, respectievelijk de collectie, conform hun taakomschrijving, met onder meer een overzicht van het gebruik van gebouw en collectie. Speciale aandacht zal Museum Het Zwanenbroederhuis schenken aan de volgende werkzaamheden vanuit de verantwoording als geregistreerd museum:

- Actueel houden van het calamiteitenplan;
- Schriftelijk vastleggen van het vrijwilligersbeleid;

Museum Het Zwanenbroedershuis

- Continuïteitsrisico's onderzoeken en voor zover mogelijk oplossen, waaronder:
 - Verduidelijken -waar mogelijk separaat vermelden- van de financiële posten die betrekking hebben op Museum het Zwanenbroederhuis, maar vallen onder de financiële verantwoordelijkheid en verslaggeving van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap;
 - Verduidelijken hoe het gebouw in museaal en in commercieel opzicht gebruik wordt en wat dit betekent voor bezoekersaantallen van Museum Het Zwanenbroederhuis;
 - Onderzoeken hoe de vrijwillige museumcommissie en beheerder duurzaam vakkundig ondersteund kunnen worden in hun taken;
 - Beter integreren van de pijler publiek en presentatie, naar aanleiding van de nieuwe ICOM-definitie voor musea, in de bedrijfsvoering van Museum Het Zwanenbroedershuis.

1.5 Veiligheidszorg

Het museum hanteert een veiligheidszorgbeleid dat is gebaseerd op een actuele risicoanalyse m.b.t. de veiligheid van personen, collecties en andere organisatiekritische zaken.

Museum Het Zwanenbroedershuis neemt de veiligheid van publiek, medewerkers en collectie serieus. Museum Het Zwanenbroedershuis onderschrijft het samenwerkingsconvenant met 9 Bossche musea, gemeente, politie en brandweer uit 2007. Het plan heeft tot doel calamiteiten te voorkomen, schade te beperken, veiligheid te vergroten voor publiek en medewerkers en gebouw en collectie te beschermen. Bij het opstellen van het calamiteitenplan is omschreven welke activiteiten plaatsvinden in Het Zwanenbroedershuis en welke risico's hiermee samenhangen. Door het actueel houden van het calamiteitenplan wordt voortdurend de aandacht gevestigd op de veiligheidszorg. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het calamiteitenplan is door de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap gedelegeerd aan de Procurator. Onder diens leiding is mede de beheerder met de uitvoering belast. Beiden houden in het kader van het calamiteitenplan toezicht op alle aspecten van veiligheid binnen de organisatie.

De situatie op het gebied van beveiliging tegen inbraak en brand is in 2014 vernieuwd en up-to-date.

Bij de geambieerde herinrichting (zie verder onder 3.2 Presentatie & Educatiebeleid) zal met het calamiteitenplan rekening worden gehouden en de situatie, zo mogelijk, verbeterd worden.

1.6 Personeels- & vrijwilligersbeleid

Het museum zorgt voor bekwaam personeel om zijn doelen te bereiken. Het museum heeft een personeels- en/of vrijwilligersbeleid, past de Code Diversiteit & Inclusie daarbij toe en streeft de uitgangspunten van de Fair Practice Code naar vermogen na.

1.6.1 Commissieleden

Om het bijzondere immateriële en materiele erfgoed, waaronder collectie en huis, van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, het Zwanenbroedershuis en de collectie naar behoren te beheren en publiekstoegankelijk te houden, dient in ieder geval bij een aantal leden, relevante expertise voorhanden te zijn. In de Beleidsnotitie (2020) van de Broederschap staan criteria vermeld waaraan nieuwe leden worden getoetst. Kennis van of visie op instandhouding dan wel presentatie van (im)materieel erfgoed wordt daarin niet als criterium genoemd, maar zijn bij de benoeming van twee nieuwe Museumcommissieleden in 2024 wel gehanteerd. Beide leden bezitten uitgebreide relevante vakkennis op het gebied van historisch cultureel erfgoed.

Om deze expertise en continuïteit van kennis binnen het museum op de langere termijn te borgen zou derhalve van de reglementaire zittingsduur van commissieleden (die in de Beleidsnotitie van de Broederschap is vastgesteld op 2 x 3 jaar) moeten kunnen worden afgeweken.

1.6.2 Vrijwilligers

De rondleidingen in Museum Het Zwanenbroedershuis worden verzorgd door vrijwilligers van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch. Deze vrijwilligers zijn van essentieel belang voor het museum en haar voortbestaan. Zonder hun inzet zou het museum haar op de bezoeker gerichte ambitie niet kunnen invullen. Zij vertegenwoordigen de Broederschap naar de bezoekers en zorgen voor de ontvangst, begeleiding en uitleg. Ook zorgen de vrijwilligers voor een grotere binding met de omgeving.

De vrijwilligers zijn belangrijk voor het museum, maar dat geldt ook andersom: in het leven van de vrijwilligers neemt het museum een belangrijke plaats in. In 2024 heeft een informele bijeenkomst plaatsgevonden van vrijwilligers en leden van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. De connectie met de 'bewoners' van het huis werd door de vrijwilligers zeer gewaardeerd en andersom kregen de aanwezige leden zo een beter beeld van de museumfunctie van 'hun huis'. Deze bijeenkomst zal dan ook periodiek worden gecontinueerd.

De leeftijd van veel vrijwilligers is voorbij de AOW leeftijd. Natuurlijke afvloeiing zonder verjonging kan de continuïteit in het vrijwilligersbestand in gevaar brengen. Museum Het Zwanenbroedershuis streeft naar ter zake kundige vrijwilligers; dat geeft zowel de bezoeker als de vrijwilliger een grotere meerwaarde. Er is echter beperkt budget voor de deskundigheidsvergroting van vrijwilligers, terwijl samenwerkingen met andere organisaties

Museum Het Zwanenbroedershuis

(zoals het onderwijs) steeds meer verlangd wordt. Bij de heroriëntatie, nieuwe presentatie en programmering dient hiermee rekening gehouden te worden. Te denken valt aan ondersteuning van de gidsen middels een grotere rol voor de introductiefilm en een gedegen handboek.

2 Collectie

Het museum heeft een actueel en meerjarig collectieplan.

Het museum past bij elke afstoting uit de collectie de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO) toe en onderschrijft de LAMO in het collectieplan

2.1 Ensemble & Collectie

2.1.1 Ensemble

Museum Het Zwanenbroedershuis is een ensemble van immateriële en materieel erfgoed, dat bestaat uit:

- Het immaterieel erfgoed; het gedachtengoed van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap.
- Het Rijksmonumentale neogotische pand aan de Hinthamerstraat 94, op de locatie waar de Broederschap al sinds 1483 gehuisvest is.
- Een neogotisch ameublement dat onderdeel uitmaakt van het oorspronkelijke neogotisch interieurensemble.
- Een zeer compleet archief vanaf oprichting in 1318 tot heden.
- Een verzameling van circa 1.150 kunst- en gebruiksvoorwerpen die verbonden zijn met de geschiedenis en het verleden van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap; de collectie.

2.1.2 Huis en inventaris

Het Zwanenbroedershuis is een Rijksmonument. Het pand is gebouwd in neogotische stijl en heeft een bijpassende neogotisch interieur en inventaris. Doelstelling is om het neogotische aspect van het huis te versterken door daar waar nodig de inventaris aan te vullen met neogotische gebruiksvoorwerpen. Waar het bruiklenen betreft die niet passen bij het neogotische interieur, zullen deze, zo mogelijk worden vervangen door beter passende alternatieven. Deze doelstelling maakt deel uit van het herinrichtingsplan en wordt als beleid geborgd in het collectieplan.

2.1.3 Archief

Het archief van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, alsmede kwetsbare papieren collectiestukken, waaronder de meeste koorboeken, is ondergebracht bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC), waar het op professionele wijze kan worden

Museum Het Zwanenbroedershuis

geregistreerd en bewaard. Een kleine selectie van relevante papieren collectiestukken wordt in Museum Het Zwanenbroedershuis getoond, waar deze op een verantwoorde wijze wordt gepresenteerd in klimatologische vitrines.

2.1.4 Collectie

De verzameling kunst- en gebruiksvoorwerpen is van regionaal, nationaal en zelfs internationaal cultureel historisch belang en deels aangewezen als Nationaal Erfgoed. Deze collectie bestaat, onder andere, uit:

- Twee beeldkasten uit 1477 gesneden door Adriaen van Wesel, die deel hebben uitgemaakt van het Maria-retabel in de Broederschapskapel in de Sint Janskerk;
- Een verzameling van 18 tinnen wijnkannen van broeders uit de 16e en 17e eeuw;
- Een verzameling van 13 koor- en muziekboeken uit de 16e en 17e eeuw, onder meer van de hand van Petrus Alamire, vervaardigd in opdracht van de Broederschap;
- Een verzameling glazen bokalen uit de 17e tot en met de 19e eeuw;
- Een 560-delig Delfts blauw eetservies uit 1881-1885 van de Porseleyne Fles, met het embleem en de zinspreuk van de Broederschap;
- Een 15e eeuwse aardewerken gepolychromeerd beeld van Sint Joris en de draak;
- Een verguld zilveren Zwanenbroederbokaal ontworpen door Pierre Cuypers, ter gelegenheid van een bezoek van Koningin Wilhelmina in 1904.
- Een historische collectie wapenkaarten en wapenboeken van leden vanaf de 16e eeuw tot heden.
- Diverse voorwerpen die het embleem of de zinspreuk van de Broederschap dragen.
- Diverse voorwerpen betreffende (leden van) de Broederschap;

Voor het overgrote deel zijn bovengenoemde objecten in het verleden óf in opdracht van de Broederschap vervaardigd óf aan haar geschonken, veelal door de leden zelf. De kerncollectie is gezichtsbepalend voor het museum en zonder uitzondering nauw verbonden met het levend verleden van de Broederschap. De gehele collectie is eigendom van de Broederschap. Alle tot de collectie behorende voorwerpen bevinden zich in het Zwanenbroedershuis, met uitzondering van de koorboeken, die zich -op twee tentoongestelde boeken na- in het archief van BHIC bevinden. Er is geen eigen depot

2.2 Schenkingen

2.2.1 Acceptatiebeleid

Selectie van voorwerpen, die aan de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap door leden of anderen ten geschenke worden aangeboden ten behoeve van de collectie, vindt plaats door de conservator in overleg met de Museumcommissie. Zij worden slechts aanvaard indien zij:

- Aansluiten bij het bijzondere historische karakter van de collectie, zoals die is gevormd door geschiedenis van de Broederschap;
- Passen in de historische omgeving van het Zwanenbroedershuis en
- In kwalitatieve zin aansluiten bij het niveau van de collectie.

2.2.2 Recente schenkingen

- Een paar neogotische kerkkandelaars Geschonken door de mede-broeder de heer Peter van der Kun in 2021.
- Isaac Claesz. van Swanenburg (1537-1614), De Gelijkenis van het onkruid onder het tarwe, paneel, 96x98 cm. Geschonken door de heer en mevrouw Greidanus-Formijne in 2022
- Triomfpenning op de inname van 's-Hertogenbosch en Wezel in 1629 door Johan Alewijn. Geschonken door mede-broeder de heer Wim Nuboer on 2023.
- Jean François Michel Mourot (1803-1847), Gezicht op de Binnendieze met de Lieve Vrouwebrug naar het Zwanenbroedershuis, gezien vanuit de Boerenmouw, 's-Hertogenbosch, papier, 172 x 224 mm.

2.3 Aanwinsten

2.3.1 Acquisitiebeleid

Aankoop van voorwerpen van derden, dan wel op de kunstmarkt, wordt enkel overwogen indien deze direct of indirect betrekking hebben op de geschiedenis van de Broederschap of van haar omgeving of indien zij noodzakelijk worden geacht ter vervanging van of aanvulling op objecten in de museale opstelling.

Aankopen worden uit eigen middelen gefinancierd. Indien een acquisitie wordt overwogen worden middelen voor dit doel vrijgemaakt of aangezocht. Vanwege de realiteit dat zulke aankoopmogelijkheden zich voor belangwekkende en waardevolle stukken zelden voordoen, heeft de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap geen apart aankoopbudget.

2.3.2 Recente aanwinsten

- Daniel Seghers (1590-1661), Bloemencartouche rond een buste van de Maagd Maria in een halfronde stenen nis met daaronder de tekst 'Sicut.lilium, doek.
Verworven in 2020 met dank aan een legaat uit de nalatenschap van Proost-Honorair Bib van Rijckevorsel.
- Frans Slager (1876-1953), Een winterse scene met de Broederschapskapel, 1913
Geschonken in 2022 door proost-Honorair Ferdinand Sassen
- Een wapenboek door T. van Berckel met c. 250 handgekleurde wapens van 1642 tot 1799.
Verworven in 2022
- Een wapenboek van Steven Johan van den Velde gezegd Honselaer uit het bezit van de familie Martini van Geffen, met 1.088 handgekleurde wapens.
Verworven in 2023.
- Een paar eiken wandconsoles in gotische stijl.
Verworven in 2024.

Museum
Het Zwanenbroedershuis

2.4 Afstotingen

Tot de collectie behorende voorwerpen (voor zover van culturele waarde en/of verband houdende met de Broederschap) mogen volgens de statuten niet worden afgestoten. Museum Het Zwanenbroedershuis heeft derhalve geen afstotingsbeleid.

2.5 Bruiklenen

2.5.1 Bruikleenbeleid

Mede gezien de beschermde status worden de zogenaamde topstukken in principe niet in bruikleen uitgegeven. Hetzelfde geldt voor andere kwetsbare collectiestukken. Slechts onder navolgende voorwaarden kan een uitzondering op deze regel worden gemaakt:

- het verzoek komt van een geregistreerde museale instelling; en
- het betreft een tentoonstelling die van bijzondere betekenis is en/of een (inter)nationale uitstraling heeft; en
- het gevraagde object is voor deze tentoonstelling een essentieel en onvervangbaar onderdeel.

Een beslissing om tot bruikleen over te gaan wordt genomen door het College van Proosten op advies van de conservator of archivaris, die daartoe overleg pleegt met de voorzitter van de Museumcommissie. Bruiklenen van andere voorwerpen wordt van geval tot geval door de conservator of archivaris beoordeeld, waarbij enerzijds het belang van de tentoonstelling waarvoor de bruikleen wordt gevraagd een rol speelt en anderzijds de waarde en kwetsbaarheid van het object wordt gewogen. De klimatologische omstandigheden, de beveiliging en de verzekering zowel tijdens de tentoonstelling als tijdens het transport dienen steeds afdoende te zijn gegarandeerd.

Voor in bruikleen-neming gelden dezelfde criteria als bij aanvaarding van voorwerpen die ten geschenke worden aangeboden, zoals beschreven in bovenstaande alinea betreffende schenkingen. De huidige bruiklenen zullen aan een kritische toets worden onderworpen, waarbij leidend is of de voorwerpen essentieel bijdragen aan het vertellen van het verhaal van de Broederschap en/of het uitdragen van haar gedachtengoed zijn. Doelstelling is om te komen tot een geconcentreerde bruikleencollectie en -inventaris van hoge kwaliteit en relevantiewaarde.

Museum Het Zwanenbroedershuis

2.5.2 Verleende bruiklenen

In overeenstemming met bovenstaand beleid heeft Museum Het Zwanenbroedershuis in de periode 2021-2024 meegewerkt aan nationale en internationale tentoonstellingen met de volgende bruiklenen:

- 16^e eeuw koorboek aan Huis van het Boek te 's-Gravenhage voor de tentoonstelling “Ruud de Wild, songbook. Reis langs de mooiste Nederlandse liedjes” (1/10/2022-2/4/2023)
- Beeldkast door Adriaen van Wesel aan Museum Krona te Uden voor de tentoonstelling “Verborgen achter Muren” (20/4/2024-22/9/2024).

2.6 Collectieregistratie & Informatieplan

Het museum is erop gericht dat alle objecten een objectnummer, een beschrijving, verwervingsgegevens en een standplaats hebben; het museum heeft een collectieregistratie volgens minimale standaard. Het museum zorgt dat de informatie over de collectie toegankelijk is en blijft; het museum heeft een informatieplan.

Het museum hanteert het zorgvuldigheidsprincipe bij zowel nieuwe verwervingen als bestaande collectie.

2.6.1 Documentatie & Registratie

De collectie is in het algemeen goed gedocumenteerd en gefotografeerd. Dit is mede te danken aan onderzoek en aan vroegere en zeer recente allesomvattende inventarisaties door deskundigen. Er zijn ook veel gegevens, bijvoorbeeld over verwerving en herkomst, in het archief aanwezig. Aanvulling van de documentatie wordt waar mogelijk nagestreefd. In het registratiesysteem Art Collection Base worden documentatiegegevens opgenomen of vindt verwijzing naar documentatie plaats.

Alle voorwerpen zijn deskundig geïnventariseerd en beschreven. De basisregistratie betreffende de collectie is in 2006 afgerond. Alle tot de collectie behorende objecten zijn voorzien van een zichtbaar eigen inventarisnummer. Daarnaast is een lijst opgesteld van de voorwerpen die tot de inventaris van het huis behoren. De digitalisatie van de basisregistratie is afgerond in 2014, met behulp van het registratiesysteem Art Collection Base. Nieuw verworven voorwerpen, worden daarin naar behoren geregistreerd.

Bij de registratie van de huidige collectie is zorgvuldig gekeken naar de herkomst van individuele stukken. Daarbij zijn geen onrechtmatigheden aangetroffen. Bij alle schenkingen, verwervingen en bruiklenen wordt een grote zorgvuldigheid met betrekking tot het nagaan van de herkomst betracht., één en ander conform het zorgvuldigheidsprincipe uit de Ethische Code voor Musea.

2.7 Continuïteit in behoud

Het museum waarborgt dat zijn collectie op een verantwoorde wijze behouden wordt.

2.7.1 Algemeen

De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap tracht, zo goed als mogelijk binnen de eigen structuur, de toekomst van Museum Het Zwanenbroedershuis te borgen, mede afgaande op het advies van de Museumcommissie, de procurator en de conservator.

2.7.2 Behuizing

Het Zwanenbroedershuis verkeert zowel qua exterieur als qua interieur in goede staat. Zich voordoende gebreken worden steeds hersteld. Er is een onderhoudsplan opgesteld voor de komende jaren. Het reguliere onderhoud van het gebouw wordt volgens de Schoonmaakregeling Zwanenbroedershuis uitgevoerd.

Het klimaat in het monumentale huis heeft blijvend de aandacht. Binnen de restricties die als gevolg van de monumentale status van het huis zijn opgelegd zijn in overleg met museumconsulenten voor de provincie Brabant maatregelen genomen om het binnenklimaat zo goed als mogelijk te reguleren op het gebied van licht, temperatuur en relatieve luchtvochtigheid. In de Proostenzaal zijn rolgordijnen aangebracht en wordt de temperatuur permanent op 16-18 °C gehouden. Deze maatregelen zijn ook genomen voor de Grote zaal, waar de temperatuur wordt gereguleerd met een speciaal daarvoor ontworpen thermostaatkachel. Aanvullend zijn de ramen voorzien van UV-werende folie. Het binnenklimaat in de hal, het trappenhuis en de overloop zijn minder makkelijk te reguleren. Er is geen mogelijkheid tot het aanbrengen van een tochtportaal achter de voordeur omdat dit het monumentale karakter van de ruimte aantast en de effectiviteit van een dergelijke ingreep bovendien niet bewezen is.

Bij de geambieerde herinrichting (zie verder onder 3.2 Presentatie & Educatiebeleid) zal met de klimatologische beheersing rekening worden gehouden en de situatie, zo mogelijk, verbeterd worden.

2.7.3 Collectiebehoud

Waardevolle en kwetsbare objecten uit de collectie zijn ondergebracht in een geklimatiseerde vitrine in de vitrinekamer. Deze vitrine is in 2014 voorzien van een nieuwe klimaatinstallatie en ledverlichting.

Restauratie van voorwerpen uit de collectie die zulks behoeven wordt uitgevoerd. Restauratie geschiedt steeds door gerenommeerde restauratoren. In het algemeen hebben voorwerpen behorend tot de kerncollectie voorrang bij restauratie.

In samenwerking met de University of Oxford en de Royal Holloway University of London zijn de koorboeken gedigitaliseerd.

2.7.4 Verzekeringen

Huis, inventaris, archief en collectie zijn adequaat verzekerd tegen waterschade, brand, diefstal, beschadiging, calamiteiten en dergelijken. De verzekeringsdekking wordt periodiek naar aanleiding van (her)taxaties of aanwinsten daar waar nodig aangepast.

2.8 Onderzoek

Het museum stimuleert onderzoek naar de collectie en waarborgt de overdracht van de resultaten.

In de eerder genoemde Beleidsnotitie van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap wordt als doelstelling vermeld dat het Zwanenbroedershuis en de zich daarin bevindende collectie van voorwerpen voor wetenschappelijk onderzoek en educatie openstaat. Aan wetenschappelijk onderzoek betreffende de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, het Zwanenbroedershuis of de collectie wordt derhalve zoveel mogelijk medewerking verleend, waarbij de totstandkoming van nieuwe wetenschappelijke publicaties de bijzondere belangstelling heeft.

Museum Het Zwanenbroedershuis werkt nauw samen met Erfgoed Brabant, het provinciale kennis- en expertisecentrum voor erfgoed in Noord-Brabant en Het Noordbrabants museum, waarbij kennisuitwisseling en collegialiteit centraal staan.

2.9 Beleid

In de periode 2021-2024 is het management van monument en collectie van Museum Het Zwanenbroedershuis geheel uitgevoerd zoals beschreven in het beleidsplan 2021-2024, dankzij de inspanningen van de procurator, conservator en beheerder, ondersteund door de Museumcommissie. In deze periode hebben er geen restauraties plaatsgevonden.

In de komende beleidsperiode is het streven het management van monument en collectie van Museum Het Zwanenbroedershuis te continueren als in voorgaande periode en volgens de statutaire richtlijnen. De instandhouding van het rijksmonumentale pand en het behoud en beheer van de museale collectie houden de aandacht van de procurator en de conservator in samenwerking met de overige leden van de Museumcommissie. Vanuit de verantwoording als geregistreerd museum zal Museum Het Zwanenbroedershuis speciale aandacht schenken aan de volgende werkzaamheden:

- Actueel houden en uitvoeren van het onderhoudsplan;
- Actueel houden en uitvoeren van het collectieplan;
- Actueel houden van de documentatie;
- Actueel houden van de collectieregistratie.

Voorts heeft Museum Het Zwanenbroedershuis in de komende beleidsperiode onderstaande focuspunten:

- Het neogotische aspect van het huis versterken door vervanging, dan wel aanvulling van de inventaris met neogotische gebruiksvoorwerpen en dit beleidspunt borgen in het collectieplan;

Museum Het Zwanenbroedershuis

- In aansluiting op het beleidsplan van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, de zichtbaarheid van de collectie vergroten, middels de herinrichting en uitbreiding van de algehele museale opstelling, welke worden besproken in het hoofdstuk 3.2. Presentatiebeleid.
- Bij voorgaande zaken is het belangrijkste aandachtspunt dat er een focusverbreding plaats vindt voor wat betreft het huis, archief en het immateriële erfgoed en niet alleen op de collectie.

3 Publiek

3.1 Openstelling, Inclusie & Toegankelijkheid

Het museum onderschrijft de Code Diversiteit & Inclusie, streeft een brede toegankelijkheid na en communiceert duidelijk met het publiek over mogelijkheden.

Het museum is open op vaste tijden en/of gedurende regelmatige periodes.

Museum Het Zwanenbroedershuis staat open voor iedereen. Het is ons streven om voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk te zijn. Er zijn maatregelen getroffen om de fysieke toegankelijkheid te verbeteren, voor zover dat binnen monumentale restricties mogelijk was.

Museum Het Zwanenbroedershuis ontvangt ongeveer 7.000 bezoekers per jaar. Het museum is op dinsdag, woensdag, donderdag en zondag en op afspraak geopend. Tijdens openingstijden worden rondleidingen van ruim een uur aangeboden. De rondleidingen worden verzorgd door gidsen van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch.

Er kunnen maximaal 6 personen per groep deel nemen. De kosten zijn:

- € 8,00 per persoon;
- € 8,00 per kind van 4 t/m 12 jaar;
- kinderen t/m 3 jaar kunnen gratis naar binnen.

Op afspraak zijn ook buiten deze tijden en in grotere groepen rondleidingen mogelijk. De rondleidingen worden gehouden door gidsen van de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch en zijn ook via deze organisatie te boeken.

Het bezoekerspubliek bestaat uit:

- Individuele personen, vaak boven de 50 jaar, met belangstelling voor de cultuurhistorie van Den Bosch, monumenten en musea. Zij zijn niet alleen afkomstig uit de stad, maar ook uit heel Nederland en het buitenland.
- Groepen op afspraak, zoals serviceclubs (Rotary-, Lions- en Probus-clubs), maar ook andere broederschappen afkomstig uit heel Nederland. en België
- Klassen van met name lagere scholen. Dit bezoek is vaak afhankelijk van een jaarthema in Den Bosch, dat wel of niet aansluit bij de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap of het Zwanenbroedershuis, zodat hier niet sprake is van een regelmatige toestroom.

Museum Het Zwanenbroedershuis

Het is het streven om het publiek te verbreden, door meer nadruk te leggen op de waarden die de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap al eeuwenlang met zich mee draagt en heeft ontwikkeld. Bij de geambieerde herinrichting (zie verder onder 3.2 Presentatie & Educatiebeleid) zal deze ambitie worden meegenomen.

Mobiel mindervaliden worden momenteel gefaciliteerd middels een lift en een rolstoeltoegankelijke toiletgroep. Bij herinrichtingen zal worden overwogen of rekening kan worden gehouden met mobiel, auditief, visueel of anderszins beperkte bezoekers.

3.2 Presentatie- & Educatiebeleid

Het museum zorgt via presentaties voor overdracht van de betekenis(sen) van de collectie en houdt in de programmering rekening met de diversiteit van het publiek. Het museum denkt ook na over hoe de digitale dienstverlening een rol in de programmering kan spelen.

Het museum zorgt voor actieve overdracht van betekenis(sen) van de collectie en van het onderwerp waar het museum zich mee bezighoudt: het museum heeft een educatiebeleid.

3.2.1 Communicatie

Een bezoek aan het museum begint vaak online. Het is dus zaak om de online presence te optimaliseren. Hiertoe is in samenwerking met de commissie Website/Communicatie al een grote slag gemaakt in het moderniseren en toegankelijk maken van de website: www.zwanenbroedershuis.nl. De ambitie omtrent de heroriëntatie van de algehele museale opstelling (zie onder) zal ook voor de communicatie op de website consequenties hebben. Hiertoe zal dan ook nauw worden samengewerkt met commissie Website/Communicatie.

Op de website wordt ook aanverwante programmering aangekondigd. Op de website wordt tevens verwezen naar het gedigitaliseerde archief dat kan worden geraadpleegd bij het Brabants Historisch Informatie Centrum op www.bhic.nl.

Tevens wordt er gewerkt aan een mogelijkheid om een selectie van artikelen die nu in het (interne) verenigingsblad “Die Scelle” verschijnen, op de website te plaatsen. Dit zijn artikelen over onderwerpen als de collectie en nieuwe aanwinsten, maar ook geschiedkundige en culturele onderwerpen, gerelateerd aan de Broederschap.

3.2.2 Samenwerkingen & Alternatieve presentaties

Met het Noordbrabants museum wordt, waar mogelijk, samengewerkt om te komen tot gezamenlijke presentaties. Tevens wordt getracht de wederzijdse referenties naar het publiek te intensiveren.

Museum Het Zwanenbroedershuis

Het Zwanenbroedershuis wil de historische banden met de St. Jan verder aanhalen. Met Stichting Nationaal Monument Sint Jan zal nader worden besproken hoe het verhaal van de Broederschap en haar band met de kathedraal en in het bijzonder de sacramentskapel in de toekomst nog kan worden benadrukt. In 2024 heeft al een unieke samenwerking plaatsgevonden, waarbij Cappella Pratensis de koorgezangen uit de koorboeken van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap -voor zover bekend voor het eerst sinds de 16^e eeuw!- ten gehore bracht in de Sacramentskapel, de voormalige Broederschapskapel.

De succesvolle toneelvoorstelling “Broeders - De Val van Den Bosch”, in samenwerking met Stichting 1629, zal in een nieuwe versie wederom in het Zwanenbroedershuis worden opgevoerd. Wij hopen daarmee nieuwe, naast het museumpubliek, doelgroepen te bereiken.

3.2.3 Vergroting museale ruimte & Heroriëntatie presentatie

In 2014 is Museum Het Zwanenbroedershuis ingrijpend gerestaureerd en zodanig verbouwd dat het voorziet in de faciliteiten welke van een hedendaags museum mogen worden verwacht. Voor wat betreft de presentatie van de geschiedenis en collectie kan echter nog een slag worden gemaakt. In aansluiting op het beleidsplan van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap, wil Museum Het Zwanenbroedershuis de zichtbaarheid van huis en collectie vergroten. Het materiële en immateriële erfgoed van de Broederschap, waarbij wisselwerking met de samenleving aan de hand van verdraagzaamheid en compassie van oudsher uitgangspunt is, kan bijdragen aan het maatschappelijk debat in het hier en nu. Om dit middels

Museum Het Zwanenbroedershuis

een actuele presentatie en programmering te bewerkstelligen is een heroriëntatie van het museum noodzakelijk. Daarbij kan tevens rekening worden gehouden met dat wat het publiek wenst en verwacht van een bezoek.

Huidige presentatie en programmering

De huidige presentatie van de collectie is benaderd vanuit het uitgangspunt: het tonen van de kunstschaten. Het is een tot op zekere hoogte een klassiek museale opstelling. Er is een rondleiding verzorgd door gids van de Kring Vrienden van 's Hertogenbosch, voorafgegaan door een introductiefilm van ongeveer 20 minuten over de geschiedenis van de Broederschap. Omwille van hun kwetsbaarheid worden de diverse topstukken uit de collectie tentoongesteld in een geklimatiseerde vitrine in de Museumkamer. De overige collectie en bruiklenen zijn te bezichtigen verspreid door het gebouw. Dat de objecten omwille van hun behoud in vitrines gegroepeerd zijn op materiaalsoort, maakt het voor de rondleider moeilijk om deze objecten chronologisch of thematisch te duiden. Er is weinig of geen context met het gebruik in heden en verleden in het Zwanenbroedershuis en in de Sint-Janskathedraal en het achterliggende gedachtengoed. Op deze wijze krijgt het verband tussen heden en verleden en meer in het bijzonder de historisch gegroeide waarden van de Broederschap onvoldoende aandacht.

Deze manier van presenteren sluit ook niet optimaal aan bij de wensen van het merendeel van de bezoekers. Zij verwachten een intiem inkijkje achter de schermen van de Broederschap. Het is onze ambitie om daar op aan te haken en de bezoeker daarboven ook een inzicht te geven in de tijdloze waarden van de Broederschap. Menselijke verbondenheid, (religieuze) tolerantie, charitatieve naastenliefde en culturele identiteit zijn thema's die naadloos kunnen worden gekoppeld aan de maatschappelijke vraagstukken van vandaag.

De collectie dient meer worden getoond vanuit de achtergrond en waarden (van verleden tot en met heden en de daaruit voortvloeiende waarden) van de Broederschap.

Geambieerde presentatie en programmering

Om de pijlers van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap op een juiste wijze onder de aandacht te brengen in de publieke presentatie, zal in een werkgroep nauw worden samengewerkt met de Commissie Spiritualiteit van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. In deze commissie is ruime expertise aanwezig om de interne waarden maatschappelijk te vertalen in een aansprekende thematiek en communicatie.

De doelstelling van de heroriëntatie is zodoende om te komen tot een integrale presentatie van het Zwanenbroedershuis als geheel; het zowel historische, monumentale, maar ook hedendaagse onderkomen van een actieve broederschap met een relevant spiritueel en actueel maatschappelijk gedachtengoed. Een plek waar ruimte is voor beleving, dialoog, en reflectie. Een huis waar zowel de leden als de bezoekers zich eensgezind welkom en thuis voelen.

Museum Het Zwanenbroedershuis

Een bezoek aan Museum Het Zwanenbroedershuis is een bezoek aan de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. De presentatie zal beginnen met een korte introductiefilm, waarin de leden van de Broederschap de hoofdrol spelen. Zij kunnen bij uitstek uitleg geven bij de waarden van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap fungeren zo tevens als ‘gastheer’ voor de bezoeker.

Heroriëntatie en uitbreiding

Om bovenstaande te bereiken zal de bestaande Museumkamer worden aangepast waarbij de twee beeldkasten het centrale punt vormen. De focus wordt geïnspireerd op het grondbeginsel van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap: devotie. Dat kan in de moderne tijd breder worden geïnterpreteerd met het universele idee van contemplatie, reflectie en zinging. Deze ruimte biedt de bezoeker een moment van beleving, maar ook rust.

De huidige Griffierskamer zal aan de presentatie en rondleiding worden toegevoegd en opengesteld als kenniscentrum en bibliotheek. Het is een plaats waar de ontwikkeling van de Broederschap kan worden getoond aan de hand van haar historische documentatie. Eén of twee originele koorboeken zijn het centrale punt. Tevens ziet men hier enkele voorbeelden van het rijke archief. De bezoeker zal worden uitgenodigd om zich vanaf hier verder te verdiepen in de culturele historie van de Broederschap en de stad. Maar het is ook een levende ruimte waarin zich de bibliotheek van de Broederschap, van verleden tot op heden bevindt.

Beide kamers zullen worden ingericht als geïntegreerd en wezenlijk onderdeel van de levende Broederschap en als zodanig worden verbonden aan de architectuur.

In een lange vitrine in de gang naar de Tuinkamer kan de bezoeker worden meegenomen in de (historische) rituele en wereldlijke praktijk van de Broederschap aan de hand van historische gebruiksvoorwerpen. De collectie tinnen wijnkannen is hier het centrale aandachtspunt.

Het bezoek wordt als voorheen afgesloten in de zalen boven, waar de Broederschap vanaf de 19^e eeuw tot op heden kan worden ervaren. Hier waant de bezoeker zich even onderdeel van de Broederschap, met tastbare attributen van een voortlevende traditie.

Op bovenstaande wijze wil de Broederschap de bezoeker meenemen in het ontstaan en de ontwikkeling van haar spirituele gedachtengoed en maatschappelijke betrokkenheid.

Door de beoogde heroriëntatie tracht Het Zwanenbroedershuis meer te zijn dan de behuizing van een verzameling bijzondere voorwerpen van een historisch gezelschap. Het immaterieel erfgoed van de Broederschap is levend en relevant en zou de bezoeker tot inspiratie moeten zijn. Dat verhaal kan juist op deze plek op een bijzondere wijze worden verteld en rijk worden geïllustreerd met bijzondere kunstvoorwerpen.

Programmering

Daarnaast kan een breder publiek worden bereikt door het continueren en verbeteren van samenwerkingen. De Illustre Lieve Vrouwe Broederschap wil haar samenwerking met de Sint-Janskathedraal gaan intensiveren. Te denken valt aan een permanente publieksrouting tussen

Museum Het Zwanenbroedershuis

het museum en de Broederschapskapel in de Sint-Jan, waarmee bezoekers letterlijk in de voetsporen van de leden van de Broederschap kunnen treden. Concerten in de Sint-Janskathedraal uit de koorboeken van de Broederschap kunnen worden gecombineerd met een rondleiding door het museum. Ook met het BHIC kan worden bekeken hoe het archief nog beter ontsloten en onder de aandacht kan worden gebracht. Samenwerkingen met andere musea zou kunnen leiden tot andere presentatiewijzen en nieuwe publieksgroepen. Ook blijft er aandacht voor alternatieve programmeringen, zoals concerten, lezingen en toneel (zoals de toneelvoorstelling “Broeders - De Val van Den Bosch”, in samenwerking met Stichting 1629).

Museum Het Zwanenbroedershuis wil de plek zijn waar het verhaal van de Broederschap wordt gedeeld met een divers maatschappelijk publiek van jong en oud. De doelstelling is nadrukkelijk om naast historische educatie ook een dialoog met de 21ste -eeuwse bezoeker aan te gaan.

Bijlagen

1. Functies en nevenfuncties van de leden van de Museumcommissie

Bijlage 1: Functies en nevenfuncties van de leden van de Museumcommissie:

Frank Heerkens Thijssen	• partner ZJHT Risk and Insurance-Specialists • bestuurslid Stichting Siebe ten Cate
Pieter Fentener van Vlissingen	• adviseur Kwaliteitsmanagement Rijkswaterstaat
Johan Bosch van Rosenthal	• directeur/eigenaar Art Consult • conservator particuliere familiecollectie
Reinier van der Bilt	• bestuurslid Jheronimus Bosch Art Center
Andreas Reigersman	• directeur Lommerlust OG • adviseur maatschappelijk ondernemen • voorzitter Raad van Commissarissen De Seizoen • voorzitter Raad van Toezicht Stichting Boogh • voorzitter Stichting Rhijnestein • lid Raad van Toezicht Stichting Landgoed De Reehorst • thesaurier Ridderschap van Utrecht • voorzitter Raad van Toezicht Stichting Non Nobis, • lid Raad van Commissarissen Autismehuis • lid Raad van Aanbeveling Double Dividend • rechtsridder Johanniter Orde
Lambert van Tuyll van Serooskerken	• eigenaar Art Valuations
Wite van Haersma Buma	• eigenaar Fortunata interior design • ontvanger Stichting Mr. W.W. Bumaleen • bestuurslid Stichting der Heerlijkheden Oosterland, Sirjansland en Oosterstein